

A les costelles d'algú

El substantiu *costa* figura als diccionaris amb dues entrades independents: com a nom abstracte, que és un postverbal del verb *costar*, i com a nom concret, que designa diverses parts laterals del cos humà, la part de terra que voreja el mar i un pendent del terreny. La primera definició que indica el Diccionari Fabra de *costa* com a nom concret és com a sinònim de *costella*. I no és sinó a causa d'una d'aquestes curioses coincidències que no escassegen en la llengua, que també el nom abstracte *costa*, que, com hem dit, és una forma de llenguatge independent del seu homònim, pugui ésser usat, en certes frases, com a sinònim de *costella*. Efectivament, podem dir, amb un mateix valor, *Viure a les costelles d'algú* i *Viure a costes d'algú*, en què, en aquesta segona frase, *costes* no és el plural del nom sinònim de *costella* sinó de la forma substantivada que hem obtingut del verb *costar*.

De fet, són diverses les expressions que tenen un valor equivalent o afi a *a les costelles de* i *a costes de*, encara que, estrictament, els casos d'aplicació no siguin ben bé els mateixos. Hi podríem afegir, pel cap baix, *a despeses de*, *a expenses de* i *a l'esquena de*, encara que cap d'aquestes cinc expressions no figura

indicada en els articles dels substantius que les han originades del Diccionari Fabra ni, llevat de l'última, de la Gran Enciclopèdia Catalana, que l'exemplifica amb la frase següent: *Tota la família viu a esquena de la filla petita* (l'Enciclopèdia admet, amb el mateix valor, *a esquena* i *a l'esquena*). Al Diccionari Fabra, però, trobem alguns exemples de l'ús d'aquestes expressions en d'altres articles: *Viure a despeses d'algú*, *Viure a les costelles d'algú* («viure»), *El qui sap viure a costes dels altres* («vividor»). Quant al mot *expenses*, que figura entrat al Fabra i a la Gran Enciclopèdia revestint precisament la forma del plural, aquests repertoris es limiten a remetre el consultant a *despeses*, cosa que sembla indicar clarament la legitimitat de la locució a *expenses de*. El Diccionari Alcover-Moll, a més, dóna un exemple del seu ús: *Han construït un temple a expenses del batlle*.

Indiquem, a més, la informació complementària que sobre aquestes expressions hem trobat a l'Alcover-Moll: *a esquena d'altri* («esquena»), *a despesa*, *a despeses*, *a costes* i *despeses* («despesa»), *a costes* («costa»), *Viure a les costes d'algú*, *Viure damunt les costelles d'algú* («costella»).

Albert Jané